

**KONTEXTY MEDIÁLNÍCH ASPEKTŮ POMOCNÝCH VĚD
HISTORICKÝCH NA PŘÍKLADU INFORMAČNÍHO SYSTÉMU
MASARYKOVY UNIVERZITY**

MARIE MAREČKOVÁ – OTTO KRYZAN

Study about working of the Information system of Masaryk-University on the education of auxiliary historical Sciences can point out current situation in the area of modern computer data processing of office administrative work, emphasize problems of finding forgery and of protection against abuse.

Key words: Information system Masaryk-University; current situation; computer data processing; office administrative work; problem of finding forgery; protection against abuse

Výuka historie podává přehled o vývoji společnosti, dokládá kontinuitu vědeckého myšlení a jeho vazeb s tradicí i přítomností. Vedle vývoje názorů na minulost postihuje i vývoj metod historické práce. Ve vědeckovýzkumné i pedagogické praxi pomocných věd historických i dalších historických disciplín jsou systematicky aplikovány moderní multimediální metody. V podobě Informačního systému Masarykovy univerzity (IS MU) jsou s nimi studenti každodenně konfrontováni od počátku studia.

Při zápisu do prvního ročníku dostanou na studijním oddělení průkaz studenta, univerzitní číslo osoby (UČO) a heslo a tím také možnost odkudkoli ze sítě internet nezávisle na úředních hodinách fakulty pracovat s IS MU a provádět i některé zásadní úkony úřední povahy, jako je zápis předmětů, přihlášky ke zkouškám apod. Jsou informováni, že pokud připustí zneužití svého hesla, odpovídají za případný incident, a že úkony provedené v IS MU mají stejnou platnost jako úřední písemnosti.¹

Takto získaný systém poznatků lze prakticky aplikovat při výuce diplomatiky a současně aktualizovat modernizací její orientace. Tato pomocná věda historická se zabývá studiem listin a jiných písemností úředního původu a hodnotí je po stránce vnější úpravy i vnitřní skladby jako produkty určitého právního, sociálního, ekonomického i kulturního prostředí v souvislosti s dějinami institucí (kanceláří), v nichž vznikly.

Moderní diplomatika jako pomocná věda historická zkoumající písemnosti úřední povahy s právní působností se v současné době orientuje i na písemnosti zpracované počítači prostřednictvím programů, tj. algoritmů přeložených do strojového kódu počítače, s jejichž pomocí jsou řešeny konkrétní úkoly (tzv. software). K pramenům zachyceným a zprostředkovaným novými nosiči informací se totiž přistupuje jako k pramenům převoditelným na písemnou formu. Při výzkumu a kritice informací sdělovaných počítači je nezbytná spolupráce s programátory, kteří příslušné počítačové programy vytvořili. Zkoumají se totiž jak data zpracovaná počítači, tedy informačními technologiemi, tak příslušné programy, aby byla zjištěna falza či nepatřičné interpolace a aby byly stanoveny osoby podílející se na práci s počítači a míra jejich kompetencí.

¹ MISÁKOVÁ, M.: *Principy administrativního serveru Informačního systému Masarykovy univerzity*. Informační systém Masarykovy univerzity [online]. © 1998. Dostupné z: http://is.muni.cz/clanky/1998_principy-zpravodaj.pl [cit. 20. 11. 2011].

Postup souvisí s aktuální oblastí počítačové kriminality, zahrnující nezákonné manipulace s počítači, daty nebo programy.²

Masarykova univerzita v této oblasti oficiálně zavedla od 1. března 1999 specifický informační systém. Úkony provedené pomocí tohoto systému měly od té doby stejnou nebo vyšší platnost než úřední úkony učiněné klasicky na papíře. Po určitých zkušenostech v novele *Studijního a zkušebního řádu* z roku 2003 byl IS MU kodifikován, byly tedy rozvrženy administrativní povinnosti učitelů i studentů, závazně realizované prostřednictvím informačního systému.³

IS MU měl zefektivnit administrativu při postupném přechodu Masarykovy univerzity na evropský kreditový systém ECTS a umožnit větší volitelnost a prostupnost studia. Vhodný komerční systém s obdobnými rozsáhlými službami a s respektováním stále se měnících požadavků nebyl na trhu k dispozici. Masarykova univerzita proto vlastními prostředky vybudovala informační systém, který pokryl informační potřeby univerzity ve studijní a vědeckovýzkumné oblasti i adekvátní potřeby v manažerské sféře. Hlavními zásadami jeho koncepce byly: 1) všeobecná osobní přístupnost pro celou akademickou veřejnost; 2) zapojení do administrativních procesů s možností sledovat a modifikovat určité údaje; 3) zachování maximální různorodosti podle specifik jednotlivých pracovišť na základě systému autentizovaných přístupových práv; 4) prosazení nových možností komunikace se vzájemnou výměnou aktuálních zpráv a informací.⁴

IS MU byl budován paralelně jako interní informační systém, který členové univerzity používají po přihlášení či autentizaci, i jako veřejný www internetový systém, volně dostupný pomocí protokolu http. Autentizovaná část IS MU a systém přístupových práv jsou tedy jeho podstatným základem.

V současné době neslouží ISMU pouze jako elektronická studijní administrativa a výuková agenda, komunikační možnosti IS jsou rozšiřovány. Postupně byla nastavena řada nových hromadných operací a mechanismů. V oblasti studijního procesu a administrativy byla zefektivněna studijní agenda pro posluchače a uchazeče (e-příhlášky), zavedeny agenda závěrečných prací, včetně jejich archivu, vkládání posudků a vyhledávání plagiátů, byla zkvalitněna publikační databáze, rozšířeny služby pro učitele a studijní oddělení aj. Systematická podpora e-learningu je provázána rozšiřováním služeb a funkcí v této oblasti. Pokračuje vývoj Obchodního centra MU pro prodej vzdělávacích služeb, zboží a knih, poskytovaných za poplatek s využitím bezhotovostních plateb, inovace technologií, designu, aplikací a služeb pro absolventy, je zkvalitňováno řízení a organizace rozvojových projektů Masarykovy univerzity.⁵

Živý IS MU přinesl velkou změnu v univerzitní praxi. Samozřejmostí jsou elektronická komunikace vyučujících se studenty i elektronické projednání určitých počinů právní povahy, zveřejnění *Katalogu předmětů* a podpora prostupného studia, aktuální zkvalitnění a integrace výuky, rozvoj e-learningu, diskusních fór, publikačního systému, služeb pro absolventy MU a nové možnosti zefektivnění komunikace a integrace. Tyto moderní trendy IS MU jsou

² MAREČKOVÁ, M.: *Přehled pomocných věd historických*. Brno 2000, s. 16n.

³ *Informační systém Masarykovy univerzity v roce 1999. Výroční zpráva o vývoji a provozu*. Informační systém Masarykovy univerzity [online]. Dostupné z: http://is.muni.cz/clanky/1999_vyrocka.pl [cit. 20. 11. 2011]; *Informační systém Masarykovy univerzity v roce 2003. Výroční zpráva o provozu a vývoji*. Informační systém Masarykovy univerzity [online]. Dostupné z: http://is.muni.cz/clanky/2003_vyrocka.pl [cit. 20. 11. 2011].

⁴ BRANDEJS, M. et al.: *IS pro univerzitu ve třetím tisíciletí*. Informační systém Masarykovy univerzity [online]. © 2000. Dostupné z: http://is.muni.cz/clanky/2000_uninfos.pl [cit. 20. 11. 2011].

⁵ BRANDEJS, M. et al.: *Univerzitní IS: předsudky, pověry a realita*. Informační systém Masarykovy univerzity [online]. © 2000. Dostupné z: http://is.muni.cz/clanky/2000_rufis.pl [cit. 20. 11. 2011]; PADZIORA, J.: *Autentizovaný přístup a systém práv v IS MU*. Informační systém Masarykovy univerzity [online]. © 1999. Dostupné z: http://is.muni.cz/clanky/1999_rufis-pazdziora.pl [cit. 20. 11. 2011]

uznávány akademickou obcí i komerční sférou a nesporně přispívají k šíření dobrého jména Masarykovy univerzity doma i v zahraničí.

Praktické poznatky z provozu IS MU umožní jejich vzájemné propojení s výukou diplomatiky. Současně se rozšíří mediální gramotnost studentů v souvislosti s aktuální situací moderní diplomatiky v oblasti počítačového zpracování určité úřední agendy, tedy IS MU. Studenti budou seznámeni s nevyřešenými problémy zjišťování falz, nepatřičných interpolací a nekompetentních zásahů uživatelů a vůbec s požadavky adekvátního zabezpečení a ochranou celého systému před falzifikací. Těchto praktických poznatků využijí v odborné i pedagogické praxi v archivech, muzeích, ve školských a kulturních institucích, kde jsou aplikovány srovnatelné systémy s obdobnými provozními a zabezpečovacími problémy. Pro absolventy se tak nabízí náročná, ale podnětná oblast výzkumu a spolupráce nejen s programátory, ale i s uživateli moderních informačních technologií pro úřední agendu.⁶

Široké spektrum témat a problémů dává výuce historie v kontextu aplikace multimediálních programů výrazný interdisciplinární charakter. S tím souvisí i pluralismus metod, které je možno aplikovat při odborné analýze konkrétních vývojových sociálních a institucionálních procesů a systémů. Také pro heuristiku přináší využívání mediálních aspektů mnoho nových plodných badatelských podnětů.⁷

Summary

Context of the Medial Aspect of Auxiliary Historical Sciences for Example of the Information System of Masaryk University

Study about working, application and development of the integrated Information system of Masaryk-University on the education of auxiliary historical Sciences can point out current situation in the area of modern computer data processing of office administrative work, emphasize problems of finding forgery and of protection against abuse. Practical problems about working of the Information system of Masaryk-University facilitate connection with education of auxiliary historical Sciences. Wide spectrum of subject and problems provides the education of history in context of application of multimedial programme with interdisciplinary character.

⁶ MAREČKOVÁ, M.: *Sociální aspekty historického vědomí a evropská integrace*. In: Petrucijová, J. – Feber, J. (edd.): *Člověk – dějiny – hodnoty*. Díl IV. Jako filozofický, historický, sociálně-politický a výchovný problém. Ostrava 2002, s. 104n; MAREČKOVÁ, M.: *Orientace středoškolských studentů ve vývojových trendech a jejich vyústění*. Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, řada společenských věd, 18, 2001, s. 72–98.

⁷ MAREČKOVÁ, M.: *Topicality of Research of the Everyday History from the Viewpoint of Social Education*. In: Piwowarczyk, M. – Podgórný, M. (edd.): *Selected Educational Problems. The Past, the Present, the Future*. Kraków 2005, s. 75n.